

verzuimingen  
kant op trouw  
en op ijver.

eene zijde een  
gemaakt wordt  
moelijkheden  
isatie lijdt er

eens de aan-  
steen en been  
ddelijke waar-  
omende jeugd,  
ingen, dat het  
den, of er in  
ls er gearbeid  
it ingespannen,  
igd de vorming  
er dan derge-  
dan hebben we  
zij moet gaan,  
e doen valt.

gd worden, dat  
ing is, als aan  
g van het uur  
loor de ouders  
verzuimen. De  
ar arbeid, om  
p te leiden tot  
zen tot het hel-  
an, overdragen  
eraar van die

it wijlen De El-  
gehouden op  
Nationale Ver-  
diensangende  
arbeid (n.l. van  
s dan ook niet,  
maals, maar de  
richting onder-  
vrijwaren voor  
zonder ook die  
voorts in heel  
pelijken arbeid,  
en van zijnen

hen... moeten  
objectieven zin  
hun leeftijd".  
oo breed onder-  
christelijke reli-  
en kerkgeschie-

le gewone cate-  
is, waar zij  
zaligheid onder-  
por hun geestes-  
Heilig Avond-  
le kerk uit, en  
nderen der ge-  
ede christenen,  
bewuste leden

m.i. van meer  
at beter met de  
e roerselen van  
persoonlijke be-  
is zeer wel ver-  
merkende van

eerde inrichting  
et-Gereformeer-  
eft, zonder zich  
binden. Het is  
er het kerkelijk

angaat, door de  
t weegt hij ons  
dat er verzuch-  
tdurende jacht,  
n, die voor een  
let is wel zoo,  
moelijkheden die  
moet, en het  
t, en ieder moet  
eens af, of in  
r de jonge men-  
achines, inplaats  
end wordt, het  
moet, van alles  
zoo losjes, dat  
vastzat, hij den  
g vaak losraakt,  
zij zoo, het is  
jongens, zoo is  
je door moet.  
En kun je dan  
dat je een goed  
en kunt. En de  
t de kerk beslag  
doonlijk wezen?  
ominee zal zich  
en zal er wel  
erg druk bent.  
Maar verzuimen  
it, dat moet je  
niet het loodje

laten leggen? Van de kerk mag je toch niet ver-  
wachten, dat ze op den overgeschoten tijd moet  
wachten?

Als we dit zeggen, dan zullen onze jongelui niet  
onwillig zijn.

Doch ik weet wel, we zijn er nog niet.

Het is toch maar zoo, zeggen de jongens, je  
moet maar weer klaar wezen, ben je niet klaar, dan  
kijken de leeraars lang niet vriendelijk, en boven-  
dien met de proefwerken moet men toch een be-  
hoorlijk cijfer hebben, en anders draagt het eindje  
de last.

En voor wie niet tot de allervlugste, maar toch  
tot de ernstige en ijverige leerlingen behooren, kan  
dit zeer zeker zoo zijn.

Daarom is er ook iets anders, dat we uitspreken.

We zouden een beroep willen doen op de school,  
dat er toch ook rekening gehouden worde met het  
feit, dat de jongelui een avond in de week hun  
catechisatieur hebben. Dat dit er niet zoo'n beetje  
bijbengelt, maar niet minder noodzakelijk is, dan  
het dagelijksch leeren. Schade zal dit aan den  
leergang niet toebrengen. Overigens weten we dat  
ook aan de school de tijd voor de te verwerken  
leerstof kostbaar is. Maar er kan wel wat geregeld  
worden, waarvan de kerk profijt hebben kan.

Hier hebben de ouders hun taak, om hun in-  
vloed te oefenen op een gewenschten gang van  
zaken.

Het meeleven van de ouders met het onderwijs  
zal altijd de leeraren aangenaam zijn, en zoo er  
een wensch is, die zij in het belang van de geeste-  
lijke vorming van hun kinderen meenen te moeten  
inbrengen, dan vertrouwen we dat deze ter be-  
voegder plaatse een gewillig oor vinden zal.

Laten we op deze zaak letten.

Want de Kerk komt in 't gedrang.

J. B.

## OPVOEDING EN ONDERWIJS

### „De Schoolkrant“

Het lijkt me niet ondienstig de aandacht eens  
te vestigen op een uitgave voor onze christelijke  
scholen, dat stellig nog grootere bekendheid ver-  
dient, dan het reeds verwierf.

Ik bedoel: „De Schoolkrant“ voor de  
Christelijke Scholen in Nederland, onder  
redactie van J. C. de Koning te Hillegom.<sup>1)</sup>

Het is met deze schoolkrant een eigenaardig ge-  
val. Voor het Openbaar Onderwijs mislukten min-  
stens twee pogingen om een „schoolkrant“ burger-  
recht te doen verkrijgen. Voor de Christelijke school  
bestaat de krant straks al negen jaar. Een paar  
jaar geleden schreef de „Haagsche Post“ eens,  
dat een „Schoolkrant“ wel mislukken moest. Van  
Christelijke zijde werd toen erop gewezen, dat het  
bij het Chr. onderwijs al jaren mogelijk was. Uit  
pure liberaliteit (?) werd dat feit echter doodge-  
zwegen doof het rose blad uit Den Haag.

Maar wij hebben nu onze „Schoolkrant“.

Om de veertien dagen (behalve in de maand,  
waarin vacaties vallen, dan eens per maand) ver-  
schijnt er een krantje van acht pagina's. Vlot ge-  
schreven. Daar staat de naam De Koning trou-  
wens al dadelijk borg voor.

Uit een nummer, dat een jaar of drie geleden  
mij in handen kwam, knipte ik eens het volgende  
stukje, dat ons omtrent de rubrieken nader in-  
licht:

De Schoolkrant heeft verschillende afdelingen of  
rubrieken.

We beginnen steeds met Buitenland; dan vol-  
gen de Kleinijes, dat zijn heel korte berichten op  
allerlei gebied. Daarna is Binnenland aan de  
beurt; vervolgens verschijnt het Gemengd  
Nieuws. Dan komt Van alles wat; Scheeps-  
tijdingen of Marktberichten, Kerk en  
School, Zending en Ons eigen Hoekje;  
terwijl besloten wordt met een vervolgverhaal als  
Fautelton.

Bij het lezen van onze Schoolkrant hebben we altijd  
atlas of wandkaart nodig; vergeet dit vooral niet!

Ons eigen Hoekje moet jullie zelf vullen. Ieder  
mag mij raadsels toezenden, met de volledige  
oplossing erbij. In het eeno no. staan de raad-  
sels in het volgende de oplossingen. Voor Kerk en  
School mag je ook inzenden; h.v. een berichtje over  
een jubileum van je school; over een schoolfeestje of  
prettig schoolreisje, enz. Maar altijd heel, heel kort;  
niet grooter dan een regel of vier, vijf. Onze Krant is  
niet zoo bijster groot, dus moeten we zuinig zijn met  
onze ruimte.

Haast vergat ik te zeggen, dat we ook af en toe een  
of anderen Wedstrijd houden, waarbij mooie prij-  
zen te behalen zijn.

En ten slotte: ieder mag mij schrijven over onze  
krant. Misschien heb je wat te vragen; of een aardig  
plannetje, een leuk ideeje in betrekking tot ons blad.  
Hoe meer brieven ik ontvang, hoe prettiger ik het vin-  
den zal. En natuurlijk krijg je dan in onze krant ook  
antwoord.

Ik geloof, dat we in deze „schoolkrant“ een heel  
mooi pedagogisch-didactisch materiaal hebben.

<sup>1)</sup> Uitgave Gebr. Zomer en Kemmings Uitg. Mij. te Wage-  
ningen.

Er wordt dikwijls geklaagd, dat de school zoo  
ver van het leven en van het heden afstaat. Welnu,  
hier wordt het heden dat leeft, en het leven van  
heden midden in de school gebracht. Wanneer de  
krant gelezen wordt onder goede leiding kan het  
prachtig werk worden genoemd. Onze onderwijzers  
en onderwijzeressen in de hoogste klassen moeten  
ook zelf krantlezen kunnen, — en krantlezen is  
een kunst! Maar we veronderstellen, dat de leiding  
goed is. En dan is er misschien niets, dat zoozeer  
algemeene ontwikkeling geeft als een krant. Wat  
een gelegenheid om aardrijkskunde, geschiedenis,  
nederlandsch, natuurkunde en wat niet al, te repe-  
teeren. Hoeveel nieuwe kennis kan met zulk een  
krant niet worden opgedaan! Juist van die kennis  
welke onze jongens en meisjes behoeven, om in  
levend contact te komen met het cultuurleven van  
heden.

Daarbij komt nog iets.

Omdat krantlezen een kunst is, moet het geleerd  
worden. Oefening baart kunst. Ook de kunst van  
het krantlezen. Veel te veel menschen maken van  
de krant een ongelukken-vergaarbak, waarin ze wat  
grabbelen. Dat is de manier van krantlezen; die  
straks weer ten gevolge heeft, dat de menschen  
al meer sensatie in de krant zoeken en de kranten  
terwille van het op griezelen beluste publiek al  
maar méér sensationeel gaan doen.

Maar den goeden krant-lezer is het begonnen  
om zijn wereld te kennen; om de stroomingen, die  
er door het leven gaan, waar te nemen; om te zien,  
wat zijn God bezig is te doen in de wereld.

En zoo nu leert m.i. deze schoolkrant den  
kinderen juist goede krantlezers te worden.

Als ze straks van school komen, hebben ze ken-  
nis gemaakt met de belangrijkste verschijnselen op  
heel het breede terrein van het wereldleven. En  
ze zullen als vanzelf verder zoeken, in het blad,  
dat in huis komt, hoe het nu verder gaat.

Daarbij krijgt dan als vanzelf de neutrale pers  
een dw. Het jongere geslacht moet nog beter dan  
het oudere weten, dat het Christelijke Dagblad  
in het Christelijke gezin alle neutrale kranten (maar,  
o, hoe neutraal!) moet verdringen.

Nu zijn ze gewend aan het blad voor de Chris-  
telijke school.

Straks willen ze goede lezers zijn van het  
blad voor het Christelijke gezin.

Van harte hoop ik, dat de Christelijke school  
nu eens met „De Schoolkrant“ van De Koning  
bewijst, ook van nieuwere, maar dan heel uit-  
nemende nieuwere pedagogisch-didactische mid-  
delen gebruik te willen maken.

J. W.

### De Emile (1762) en haar Auteur.

#### IV.

Het Leven van Rousseau.

Belangrijk is het te kennen de wortels van waar  
uit het karakter van Rousseau opgroeide en de  
oorsprong van zijn ideeën.

In het tijdperk der vervolgingen (1550) waren de  
Rousseaus uit Frankrijk naar Genève gekomen.  
Didier huwde er en was één der mannen, op  
wie de partij van Calvin rekenen kon. In het  
leven van Rousseau komt herhaaldelijk het ver-  
schil tusschen de Franche en de Geneefse fa-  
milietrekken uit. De Réfugiés waren veelal men-  
schen van studie en aanzien, de landslieden waren  
werkers, zuinig van aard, op het lichamelijke aan-  
gelegd. Jean Jacques was uit een ruw geslacht.  
Had hij niet de invloed van verschillende vrouwen  
ondergaan en had hij niet zijn jeugd in het vrien-  
delijk-schoone land van Savoye doorgebracht, hij  
had het geheim niet gekend om het Franche  
publiek te leiden en te verleiden. Zijn voorvaderen  
hadden de moed gehad te breken met alles wat  
hun aan het geboorteland bond en dit alles te  
verlaten voor een vreemd land. De auteur van de  
Emile en van het Contrat Social, boeken met een  
samenleving zonder wortels in het bestaande, in  
het historisch geworden, was de achterkleinzoon  
van uit hun samenleven gerukte protestanten.

In de achttiende eeuw stond Savoye op het  
hoogtepunt van zijn macht. Het was een uitge-  
strekt land. Genève hoorde er toe, Turijn was er de  
hoofdstad van. In dat Genève leefde Isaäk Rou-  
seau, uurwerkmaker. Twee en dertig jaar oud,  
huwde hij met de evenveel jaren tellende Suzanna  
Bernard. Op het leven van beide viel nog al wat  
aan te merken, maar zij was, door de opvoeding,  
van haar oom, domine Bernard, ontvangen, een  
beschaafde, alzijdig ontwikkelde vrouw. Wat er ge-  
beurd is, de roman van haar jonge leven ken-  
nen we niet. Maar de boeken wijzen uit, dat de  
Kerkeraad zich met haar bezig heeft gehouden, on-  
der andere toen ze vermoed als boerinnetje naar de  
schouwburg was geweest. En Isaäk Rousseau be-  
hoorde evenals zij tot het jonge Genève. Ook  
hij had een karakter, dat de vrije opvattingen  
van zijn tijd deelde en genot en vrolijk leven  
boven alles verkoos. De lust voor reizen zat hem  
in het bloed. Een jaar nadat het huwelijk gesloten  
was, trok hij naar Constantinopel. Als horloge-  
maker, een aanzienlijk handwerk in die tijd, kon  
hij er geld verdienen en vrijheid winnen. September  
1711 kwam hij terug en 28 Juni 1712 werd Jean  
Jacques geboren, volgens den medicus een zwak

kind met een opgezwollen hoofd en drie kiezen. Een  
week later overleed de moeder, levenslang door  
haar zoon hoog vereerd en betreurd.

Van 1712 tot 1722 is hij bij zijn vader en diens  
zuster, tante Suson, thuis. Zijn vader laat zich  
aan de opvoeding weinig gelegen liggen. Hij leefde  
meer naar zijn lust dan naar beginsel, verwaar-  
loosde de zijnen op schuldige manier en was toch  
een beminnelijk man. Hij vreesde er niet voor  
alleen zijn weg in den vreemde te gaan. Een  
soort pionier. Zijn zoon zal ook in het rijk der  
ideeën op hem gelijken. Tante meende het goed,  
maar vond in haar zware taak — de kinderen  
waren moeilijk te leiden — geen steun bij haar  
broer. Jean Jacques' oudere broer werd een slecht  
sujet en is als wrak op de levenszee spoorloos  
vergaan. Met zijn jongste zoon, wiens verstand  
vroegrijp ontwikkeld was, las de vader na het  
avondeten, de romans van Frankrijks gouden eeuw.  
Reeds toen oefende Jean Jacques op zijn omgeving  
die persoonlijke aantrekkingskracht uit, die hem  
in zijn verdere loopbaan zoo veel vrienden heeft  
bezorgd.

De familiekring waarin hij opgroeide was klein,  
de horizon was er beperkt. Zoo geheel anders,  
dan in de verdorven kringen, waarin hij later  
leven zou. Geen wonder, dat op de overpeinzingen  
van zijn rijper leven, dit betrekkelijk onschuldig  
leven der eerste jaren het stempel zette en hij  
deze eenvoud een der voorwaarden van het levens-  
geluk achtte.

Na de bibliotheek van Moeder, rijk aan romans,  
uitgelezen te hebben, komen Tacitus, de levens van  
Plutarchus vooral, de discours van Bossuet aan de  
beurt. Als vader het druk heeft, leest de kleine  
zoon hem er uit voor. En dan praten ze er  
over. Ook over de rechten van den vrijen bur-  
ger. Soms tot diep in de nacht. Hier liggen de  
kiemen van zijn ideeën omtrent de volkssouverei-  
niteit.

Rousseau had echter ook onaangename herin-  
neringen aan deze vroegrijpheid. Zijn Emile zal  
geen boek in handen krijgen, vóór hij twaalf jaar  
is, of het zou de Robinson Crusoe moeten wezen,  
een evangelie van het leven met de natuur en de  
zich daaruit in alle eenvoud losworstelende cultuur.

Alleen op straat spelen mag hij niet. Als kind  
van tamelijk gegoede familie mag hij slechts wan-  
delen onder de hoede van een dienstmeisje.

Toen Jean Jacques tien jaar oud is, ontvlucht  
vader Isaäk Genève om uit de handen der politie  
te blijven. Het kind komt bij Oom Bernard, maar  
deze wil in zijn leven van plezier niet door kin-  
deren gehinderd worden en geeft zijn eigen zoontje  
met den neef over aan Domine Lambercier en diens  
zuster. De laatste stond niet te goeder naam en  
faam bekend. En ook de domine werd in pamfletten  
aangevallen. Niettemin had Jean Jacques er twee  
goede jaren. Hij werd aan regel gewend en leer-  
de er vrij wat. Maar de tijd van vorming was te  
kort. De lichamelijke straf die hij er van Mlle  
Lambercier nog al eens kreeg, bleef hem bij als  
herinnering aan sexueele prikkeling.

Als twaalfjarige komt Jean Jacques in de leer,  
hier en daar, en eindelijk bij een ruw en hard  
meester. Daar groeit het mokkend verzet tegen  
de maatschappelijke orde, die hem wel tot werken  
verplicht, maar te weinig doet genieten. In 1728  
ontvlucht hij zijn kring en eindigt dit tijdperk  
door een jaar later in een Roomsche hospitaal  
te Turijn van Protestant Roomsche te worden.

Met wat zakgeld stuurt men hem daar het leven  
in. Nu wordt hij lakei en secretaris bij grafelijke  
families. Hij ziet hier het leven nu reeds, maar  
vooral later in Parijs, als een volop dienen der  
zonde. Dat de hertoginnen en gravinnen naast  
haar man een minnaar hebben, dat is een regel,  
waarin men geen kwaad meer ziet, dat ze dien  
minnaar bedriegen door nog een derde in hun  
zondige zinnelijkheid er bij te nemen, nu ja, daar-  
over wordt schande gesproken. Zulk een leven  
schept een sfeer van leugen en bedrog. Rousseau,  
die nog meer dan andere jeugdigen behoefte had  
aan de opgroei in het rustig, degelijk gezin met  
vaste beginselen, hij begint hier zijn donker leven.  
De ingeschapen wet van goed en kwaad was in zijn  
binnenste nimmer sterk geweest en de voorbeelden  
om hem heen verzwakten het zwakke nog meer. Hij  
maakt misbruik van vertrouwen, besteelt zijn mees-  
ter, ook zijn meesters, en als de diefstal ontdekt  
wordt belicht hij met zijn onschuldigste en aantrek-  
kelijkste gezicht een dienaar, die hem niets dan  
goed gedaan en trouw bewezen heeft. Zijn egoï-  
stische aanleg komt tot volle ontwikkeling. Zijn lust  
en zinnelijkheid wil hij tijden van geen banden  
weten. Op dit zondig leven gaan we niet in.  
Schuldbesef en berouw kent hij niet. Steeds laat  
hij zichzelf zien als de verleide en nimmer als de  
verleider. Madame de Warens, die begon als een  
moeder voor hem te zijn, en die Rousseau steeds  
„maman“ blijft noemen, wordt zijn minnares, la-  
ter opgevolgd door vele anderen. Jaren lang leeft hij  
buiten huwelijk als man en vrouw met Thérèse  
Levasseur. Hun vijf kinderen brengt hij tegen haar  
uitdrukkelijk verlangen naar het vondselingenhuis.  
Het briefje en pand, dat later deze kinderen hun  
terug zou kunnen geven, vernietigt hij. Wat daar-  
bij nog het meest ergert, is de fijngesponnen rede-  
neering om al dit kwaad als iets goeds voor te  
stellen, is de schitterende stijl, die hij aanwendt